

dr Renata Nesterowicz

Zakład Finansów
Uniwersytet Rzeszowski

Ocena wyników działalności a możliwości wsparcia dla mikro i małych firm w Polsce

WPROWADZENIE

Mikro i małe firmy stanowią niezmiernie istotny element polskiej gospodarki. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2009 przedsiębiorstwa te stanowiły prawie 99% wszystkich aktywnych firm działających w Polsce, przy czym firm mikro było 1,6 mln, a małych firm – 50,2 tys. Wytwarzały one 38,3% PKB (firmy mikro – 30,4%, a małe firmy – 7,9%).

Zatrudnienie w tych przedsiębiorstwach stanowiło 52% wszystkich pracujących w polskich firmach (zatrudnienie w mikro firmach – 3,5 mln osób, natomiast w małych firmach – 1,1 mln).

Godny podkreślenia jest fakt, że przychody wygenerowane przez te przedsiębiorstwa stanowiły wartość 1 116 mld złotych (36% wszystkich przychodów w sektorze przedsiębiorstw) oraz wypracowały zysk brutto w wysokości 135 mld złotych (53% zysku brutto w sektorze przedsiębiorstw).

Dodatkowo, jak podaje GUS, w środki trwale zainwestowały kwotę 38,3 mld złotych (27% nakładów inwestycyjnych w całym sektorze przedsiębiorstw), a dysponowały majątkiem trwałym o wartości brutto 290 mld złotych (21% wartości majątku całego sektora przedsiębiorstw).

Zauważyć przy tym należy, że pomimo iż w tej grupie przedsiębiorstw dokonują się największe zmiany wynikające z otwierania i zamykania działalności gospodarczej, to w całej populacji dominują firmy dojrzałe działające pięć i więcej lat. Ponad milion aktywnych mikro i małych firm należy do tej grupy (co stanowi 61%). W grupie firm małych przedsiębiorstwa działające pięć i więcej lat stanowią aż 90% całej zbiorowości (ponad 45 tys. małych firm), a dla porównania firmy mikro – 60% (co stanowi 966 tys. podmiotów). Z kolei aktywnych mikro i małych przedsiębiorstw działających na rynku od 2 do 4 lat odnotowano 26%, młodych funkcjonujących 1 rok i mniej – 13% (ponad 215 tys. przedsiębiorstw) [Dane GUS 2011].

Należy jednak zaznaczyć, że pozycja danego przedsiębiorstwa staje się bardziej ugruntowana, jeżeli na danym rynku zadziałają procesy globalizacyjne. Dzięki nim możliwy jest lepszy rozwój jednostki, wynikający ze standardowych

procesów gospodarczych. Wszystkie tego typu działania napędza podstawowy czynnik, jakim są ludzie, a także nierozzerwalnie związanie z nimi ich ambicje, postawione sobie cele, jak również środki, które przeznaczyli na swoją działalność. Wielkim pozytywem działań globalizacyjnych jest napływ kapitału zagranicznego, modernizacja linii produkcyjnych, zastosowanie nowoczesnych technologii, szybszy rozwój, zwiększenie inwestycji oraz inwestowanie przedsiębiorstw z krajów rozwiniętych w krajach mniej zamożnych.

Dzięki tym procesom następuje większy transfer towarów, usług oraz poszczególnych czynników produkcji w skali globalnej. Z kolei negatywnym aspektem tej sprawy jest fakt, że gospodarki światowe w związku z tego rodzaju działaniami stają się bardzo wrażliwe na wahania rynkowe (kryzys finansowy, recesja, kryzysy strukturalne, wzrost bezrobocia itp.).

Celem opracowania jest analiza wyników działalności mikro i małych firm w dobie przekształceń społeczno-gospodarczych oraz przedstawienie form wsparcia dla firm rozpoczynających działalność oraz tych, które działalność już prowadzą. Przeprowadzona analiza dotyczy firm mikro zatrudniających do 9 osób i małych firm zatrudniających od 10 do 49 osób.

OCENA SYTUACJI FINANSOWEJ MIKRO I MAŁYCH FIRM W POLSCE

Rozpatrując sytuację polskich przedsiębiorstw działających w dobie przemian społeczno-gospodarczych, a szczególnie rozprzestrzeniających się procesów globalizacyjnych, należy stwierdzić, że mają one bardzo zróżnicowane możliwości rozwoju. W najtrudniejszej sytuacji są mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób.

Mają one co prawda do wyboru kilka wariantów strategicznych takich jak:

- unikanie konkurencji z firmami transnarodowymi;
- podejmowanie współpracy z wielkimi firmami;
- podejmowanie bezpośredniej rywalizacji z firmami dominującymi w branży w skali międzynarodowej, jednak ich szanse rozwoju czy nawet przetrwania na rynku są znacznie mniejsze niż dużych firm [Filip, Grzebyk, Kaliszczak, 2010, s. 82].

W praktyce istnieje duża luka pomiędzy oczekiwaniami a rzeczywistością, jednak kształtujące się zjawiska mają w wielu przypadkach charakter tymczasowy [Kawa, 2004, s. 35].

W dalszej części artykułu zostały przedstawione wyniki obrazujące sytuację finansową mikro i małych firm w latach nasilającego się kryzysu gospodarczego i wzmożonej fali procesów globalizacji.

**Tabela 1. Sytuacja finansowa mikro i małych firm
(wielkości wyrażone średnią indeksów)**

Ocena przychodów firmy	Ostatnie 12 m-cy 2011 r.	Przyszłe 12 m-cy 2011 r.	Średnia z indeksów w 2010 r.	Średnia z indeksów w 2011 r.
Polska	86	94	90	90
Mikrofirmy	85	94	90	90
Małe firmy	91	95	97	93
Ocena wyniku finansowego firmy	Ostatnie 12 m-cy 2011 r.	Przyszłe 12 m-cy 2011 r.	Średnia z indeksów w 2010 r.	Średnia z indeksów w 2011 r.
Polska	87	94	91	91
Mikrofirmy	87	94	91	91
Małe firmy	90	94	98	92
Ocena długości oczekiwania na zapłatę za sprzedane towary/usługi	Ostatnie 12 m-cy 2011 r.	Przyszłe 12 m-cy 2011 r.	Średnia z indeksów w 2010 r.	Średnia z indeksów w 2011 r.
Polska	92	97	96	95
Mikrofirmy	92	97	96	95
Małe firmy	88	93	93	91

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportu o sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw w roku 2011.

Zastosowana w tabeli 1 metoda średnich indeksów opiera się na przeliczeniu poszczególnych kwartałów danego roku przy przyjętym roku odniesienia, wykorzystując wartości absolutne wyrażone w cenach bieżących i cenach stałych średniorocznych roku poprzedniego z dwóch okresów: rocznego i kwartalnego.

Jak wynika z przedstawionych w tabeli 1 danych ustalone wielkości średnich indeksów w odniesieniu do przychodów i wyniku finansowego w latach 2010–2011 kształtowały się na zbliżonym poziomie.

Analizując rok 2011 widoczny jest spory wzrost oczekiwań, co do kolejnych dwóch miesięcy.

Spadek przychodów w ciągu 12 miesięcy szczególnie dotknął mikroprzedsiębiorstwa gdyż wartość wskaźnika jest o 6 punktów mniejsza od analogicznego wskaźnika wyliczonego dla małych firm.

Wyniki badania w części dotyczącej oceny wyniku finansowego w niewielkim stopniu różnią się od wartości wskaźników dotyczących przychodów. Średnia z indeksów za rok 2010 i 2011 dla wyniku finansowego jest o jeden punkt wyższa od wskaźników przychodów, co pozwala sformułować tezę, iż mikro i małe firmy starają się ograniczać koszty prowadzonej działalności gospodarczej, a to przekłada się na wyższy wynik finansowy. Dotyczy to zwłaszcza mikroprzedsiębiorstw.

Z kolei problem wydłużania się okresu oczekiwania na płatność był szczególnie dotkliwy dla małych firm (88 punktów). Najlepiej natomiast sytuacja wyglądała w gronie mikroprzedsiębiorstw.

Przeprowadzone badania pozwalają przytoczyć stwierdzenia, że globalizacja jest skutkiem znoszenia barier w wymianie towarowej i w obiegu pieniądza, a nade wszystko błyskawicznego i powszechnego obiegu informacji, dzięki której procesy gospodarcze nabierają coraz większego tempa na coraz większym obszarze [Ślusarz, 2009, s. 31–32].

Granice globalizacji wyznaczone są przez granice efektywności i korzyści skali płynące z dalszego poszerzania rynków i pogłębiania stopnia ich integracji. Idealny globalny rynek – to wiele rynków idealnie funkcjonujących, w pełnej harmonii ze sobą, w różnych miejscach globu, podobnie jak idealna demokracja – to jej powszechne zapanowanie we wszystkich krajach [Kołodko, 2003, s. 76].

Można zatem stwierdzić, że proces globalizacji ma kilka wymiarów, a do najważniejszych należy zaliczyć aspekty: gospodarczy, polityczny, społeczno-kulturalny i ekologiczny.

PROGRAMY POMOCOWE DLA MIKRO I MAŁYCH FIRM

Mikro i małe firmy w latach 2007–2013 mogą korzystać z różnego rodzaju wsparcia ze środków publicznych. Wsparcie to dotyczy zarówno firm rozpoczynających działalność gospodarczą (start-ups), jak i rozwoju biznesu firm już działających. Środki są przeznaczane m.in. na projekty inwestycyjne związane z działalnością badawczo-rozwojową i wykorzystaniem wyników prac badawczo-rozwojowych, wielowymiarowego doradztwa, szkoleń, poręczeń i innych działań.

Głównym źródłem finansowania są programy operacyjne na lata 2007–2013 współfinansowane ze środków unijnych i budżetu państwa. Oprócz tego dostępne są także programy finansowane tylko ze środków budżetowych.

Dużą rolę odgrywa również sektor bankowy oferujący korzystne produkty bankowe oraz szerokie doradztwo i informacje o możliwości wsparcia [Filip, 2011, s. 69].

Analizując programy pomocowe należy podzielić je na dwie grupy:

1. wsparcie dla firm rozpoczynających działalność,
2. wsparcie na rozwój biznesu.

Do pierwszej wymienionej grupy wsparcia zaliczyć należy [Fulara, 2011, s. 104–120]:

- Kredyty dla start-ups z poręczeniem EFI

Przykładem są kredyty Banku Pekao SA z poręczeniem Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) w ramach unijnego Programu Ramowego na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP). Umowa dotyczy poręczeń na kwotę 200 mln zł, a EFI poręcza 75% kapitału i odsetek.

- Wsparcie samozatrudnienia

Działanie to skierowane jest dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą. W pierwszej kolejności wybierane są lokalne lub regionalne podmioty, które otrzymują środki na realizację projektów związanych ze wsparciem osób chcących założyć firmę. Projekty te są skierowane do określonych grup osób zamieszkałych na danym obszarze, przykładowo do kobiet bądź osób w określonym wieku.

Wsparcie w pierwszym etapie polega na bezpłatnych szkoleniach i doradztwie dotyczącym założenia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Po zarejestrowaniu działalności gospodarczej nowa firma może otrzymać wsparcie finansowe (dotację inwestycyjną w wysokości do 40 tys. zł oraz wsparcie pomostowe w okresie do 12 miesięcy na opłacenie kosztów prowadzenia działalności).

Dodatkowo nowi przedsiębiorcy korzystają z doradztwa biznesowego. Firma zobowiązana jest do prowadzenia działalności przez okres co najmniej 12 miesięcy.

- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw na terenach wiejskich

Ten rodzaj wsparcia przeznaczony jest dla osób zakładających lub prowadzących działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorstwo na obszarach wiejskich tworząc tym samym nowe miejsca pracy.

Maksymalny poziom pomocy wynosi do 50% kosztów zakwalifikowanych. W okresie realizacji jeden beneficjent może otrzymać maksymalnie 300 tys. zł, z tym że wysokość pomocy przyznanej na realizację jednej operacji nie może przekroczyć:

- a) 100 tys. zł – przy utworzeniu 1–2 miejsc pracy,
- b) 200 tys. zł – przy utworzeniu 3–4 miejsc pracy,
- c) 300 tys. zł – przy utworzeniu co najmniej 5 miejsc pracy.

Wdrażaniem działania zajmuje się Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

- Wsparcie młodych firm świadczących e-usługi

Dofinansowanie przeznaczone jest na realizację projektów polegających na świadczeniu e-usługi. Wymaganiem efektem projektu jest przygotowanie, wdrożenie i świadczenie co najmniej jednej e-usługi.

Projekty mogą być objęte wsparciem przez okres nie dłuższy niż 24 miesiące, a o dofinansowanie mogą ubiegać się mikro i mali przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność gospodarczą nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia rejestracji.

- Inkubacja i wsparcie kapitałowe dla nowych innowacyjnych firm

Ten rodzaj pomocy ma za zadanie wsparcie powstania innowacyjnych przedsiębiorstw w początkowych etapach rozwoju, a następnie zaangażowanie kapitałowe w nowo utworzone przedsiębiorstwa.

Wsparcie realizowane jest dwuetapowo. W pierwszym etapie jest to dotacja na inkubację, a następnie na inwestycję w nowo utworzone przedsiębiorstwo (w formie objęcia udziałów).

Nowe przedsiębiorstwa, które przeszły fazę inkubacji i które mają szansę na rozwój biznesu są następnie dokapitalizowane poprzez nabywanie lub obejmowanie akcji lub udziałów przez instytucje udzielające wsparcia.

Inwestycje kapitałowe wynoszą do równowartości 200 tys. euro i poniżej 50% udziałów instytucji wspierającej. Uwolnione środki po wyjściu kapitałowym przeznaczane są na kolejne inwestycje w innowacyjne projekty.

- Venture Capital

Działalność tych funduszy zaliczanych do wysokiego stopnia ryzyka polega na przeznaczeniu środków finansowych przez grupę inwestorów na inwestycje, które niosą wysokie ryzyko, ale mogą przynieść wysokie stopy zwrotu.

Fundusze venture capital mogą inwestować w przedsiębiorstwa nowe i oparte na zaawansowanych technologiach oraz w inne firmy, którym brakuje kapitału na szybki rozwój. Wśród rodzajów finansowania, które zależą głównie od etapu funkcjonowania firmy można wymienić m.in. seed capital, czyli finansowanie na bardzo wczesnym etapie (może dotyczyć np. opracowania biznesplanów, badań rynków, budowy prototypu itp.), finansowanie start-ups, czyli na rozpoczęcie działalności, a także finansowanie rozwoju, ekspansji i wzrostu firmy.

Do drugiej wymienionej grupy wsparcia zaliczyć należy:

- Dotacje inwestycyjne

Głównym źródłem finansowania projektów inwestycyjnych mikro i małych firm są programy operacyjne w ramach Narodowej Strategii Rozwoju na lata 2007–2013, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, a także inne programy finansowane z budżetu państwa.

Dotacje przyznawane są na różne inwestycje – inwestycje innowacyjne, inwestycje na ochronę środowiska, w dziedzinie B+R, powiązań korporacyjnych i inne.

Głównym systemem wsparcia w dziedzinach inwestycyjnych jest system dotacyjny polegający na przyznaniu firmie dotacji w określonej wysokości. W przypadku funduszy unijnych dotacja ta zazwyczaj nie pokrywa całości kosztów kwalifikowanych.

W niektórych działaniach pomoc przyznawana jest na zasadzie de minimis, według której kwota pomocy wraz z kwotą każdej innej pomocy de minimis przyznanej temu samemu podmiotowi w roku obrotowym, w którym została przyznana pomoc i w dwóch poprzednich latach nie może przekroczyć równowartości 200 000 euro. W przypadku podmiotów działających w sektorze transportu drogowego limit ten wynosi 100 000 euro.

Dotacje są wypłacane w formie refundacji poniesionych wydatków lub w systemie zaliczkowo-refundacyjnym.

Nie bez znaczenia w systemie dotacji dla firm jest system bankowy, którego rola polega przede wszystkim na dostarczaniu kapitału do realizacji projektów inwestycyjnych. Wynika to z zasady refundacji kosztów inwestycji – firmy bowiem realizują inwestycje ze środków pomostowych i kredytów bankowych, a następnie spłacają część kapitału kredytu z dotacji UE lub ze środków własnych. Drugą zasadą jest zasada współfinansowania projektów, zgodnie z którą firma musi zapewnić wkład własny do realizowanego projektu – wkład ten może pochodzić z kredytu bankowego.

W przypadku np. Banku Pekao SA takimi produktami są kredyt i promesa Unia. Promesa kredytowa dołączona jest przez firmy do wniosków o dofinansowanie jako potwierdzenie finansowania projektu. Finansowanie kredytem bankowym nie jest obligatoryjne. Niemniej jednak potwierdzenie finansowania ze środków bankowych w niektórych programach oznacza spełnienie kryterium wykonalności finansowej projektu, a w niektórych załączenie do wniosku o dotację umowy kredytowej lub promesy bankowej lub leasingowej jest dodatkowo punktowane w ocenie merytorycznej. Promesa kredytowa bowiem oznacza przyrzeczenie udzielenia kredytu po spełnieniu określonych warunków (przede wszystkim podpisania umowy o dofinansowanie). Ważna jest przez 9 miesięcy, ze względu na długi okres oceny wniosków przez instytucje wdrażające.

- Innym produktem Banku Pekao SA jest Kredyt Unia

Przeznaczony na finansowanie inwestycji współfinansowanych ze środków UE, a jego zaletą jest bezpłatne zabezpieczenie w postaci cesji wierzytelności z dotacji oraz lepsze warunki kredytowania w porównaniu do oferty standardowej.

- Osobnym produktem jest Kredyt Technologiczny

Specyfiką tego instrumentu jest to, że jest on udzielany przez banki komercyjne, które podpisały umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Jest to jedyny instrument w Polsce w programach unijnych na lata 2007–2013, w którym banki komercyjne włączone zostały bezpośrednio do systemu wsparcia.

- Inne produkty bankowe

Są to te, z których korzystają firmy w projektach unijnych – np. Rachunek Unia przeznaczony do obsługi wszystkich przepływów finansowych związanych z realizacją projektu otrzymującego wsparcie ze środków unijnych.

- Wsparcie z międzynarodowych instytucji finansowych

Biorąc pod uwagę ograniczone możliwości finansowania MŚP z krajowych programów unijnych Bank Pekao SA aplikował wsparcie finansowe dla tych firm na poziomie europejskim i obecnie wdraża kredyty refinansowane przez Europejski

Bank Inwestycyjny (EBI) oraz poręczenie przez Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) w ramach Programu Ramowego na rzecz Konkurencyjności i Innowacji CIP.

Współpraca Banku z EBI i EFI jest korzystna dla wszystkich stron.

Z punktu widzenia przedsiębiorcy ma on dostęp do tańszego finansowania, na lepszych warunkach i w prostym systemie. Z punktu widzenia Banku to polepszenie oferty kredytowej i wzrost zainteresowania kredytem. Z kolei z punktu widzenia EBI i EFI to realizacja celów tych instytucji, czyli wspieranie polityki Unii Europejskiej w zakresie pomocy w dostępie do kapitału i rozwoju firm sektora MŚP.

Należy ponadto wspomnieć, że w dniu 29 czerwca 2011 r. Komisja Europejska przedstawiła komunikat w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020 (Budżet z perspektywy „Europy 2020”). Według propozycji KE nowy budżet ma stanowić kwotę 1 025 mld euro, z czego 376 mld euro przeznaczone ma być na spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Wśród priorytetów nowego budżetu, obok takich dziedzin jak badania i rozwój, edukacja, polityka spójności i Wspólna Polityka Rolna znajduje się również wsparcie rozwoju MŚP.

Jednocześnie budżet ma koncentrować się na realizacji Strategii „Europa 2020”. W realizacji trzech celów tej strategii, duże znaczenie będzie miało różnego rodzaju wsparcie dla sektora MŚP m.in poprzez poprawę dostępu MŚP do finansowania, w tym na innowacje, badania i rozwój, wsparcie samozatrudnienia, wsparcie firm typu start-ups.

PODSUMOWANIE

Mikro i małe firmy stanowią niezmiernie istotny element polskiej gospodarki. Jak podają statystyki GUS – w pierwszym półroczu 2011 roku tempo wzrostu gospodarczego wyniosło 4,3% i było zbliżone do odnotowanego w 2010 roku – 3,8% i relatywnie wysokie na tle innych krajów europejskich. Wobec spowolnienia aktywności w gospodarce światowej z powodu kryzysu gospodarczego w Polsce także należy oczekiwać obniżenia tempa wzrostu gospodarczego w najbliższych latach.

Bank Pekao SA w swoich raportach prognozuje, że w 2012 roku dynamika PKB wyniesie 3,1%.

W przeprowadzonej analizie wyników ekonomicznych mikro i małych firm wyliczone indeksy wykazały wartości niższe niż neutralne 100, co oznacza pogarszającą się ich sytuację finansową. Również wyliczone średnie wartości indeksów za lata 2010 i 2011 potwierdzają ten stan, szczególnie w przypadku małych firm.

Pocieszający jest jednak fakt, że wiele mikro i małych firm rozwija się przy wykorzystaniu unijnych i krajowych programów pomocowych.

Według badań GUS od wejścia Polski do Unii Europejskiej w roku 2004 z programów pomocowych skorzystało 11% badanych mikro i małych firm, przy czym najwięcej było ich w województwach: podkarpackim, warmińsko-mazurskim oraz lubelskim.

Dominującą formą wsparcia były bezzwrotne dotacje, z których skorzystało 66% firm, 19% firm wzięło udział w szkoleniach dotowanych ze środków pomocowych, a 8% uzyskało wsparcie w formie preferencyjnego kredytu [Raport..., 2011, s. 143].

Reasumując należy stwierdzić, że współczesny świat podlega nieustannym zmianom. Zmiany te mają charakter dynamiczny pod wpływem zachodzących procesów. Są to procesy: społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe, z których każdy jest poddawany działaniu procesu globalizacji traktowanej przede wszystkim jako zjawisko lub stan światowej gospodarki [Nesterowicz, 2010, s. 47].

Konsekwencje polityczne i społeczno-gospodarcze tych procesów odciskają swoje piętno głównie na mikro i małych firmach, które bezpośrednio stykają się z wymianą towarów i usług w kraju i poza jego granicami.

W związku z postępującymi procesami globalizacji również w opublikowanym w październiku 2011 r. pakiecie proponowanych rozporządzeń dotyczących funduszy unijnych na lata 2014–2020 KE zwróciła uwagę na znaczenie instrumentów finansowych w nowej perspektywie budżetowej. Znaczenie to wynika z dźwigni finansowej, dzięki której skala wykorzystania dostępnych środków budżetowych może być dużo większa niż w przypadku systemu dotacyjnego.

Komisja Europejska proponuje przygotowanie instrumentów finansowych zarówno na poziomie UE, jak i modeli instrumentów, które mogłyby być wdrożone na poziomie krajowym i regionalnym.

Wykorzystanie tych instrumentów wymaga zwiększenia roli instytucji finansowych, w tym przede wszystkim sektora bankowego w systemie wdrażania funduszy unijnych.

Potrzeba ta wynika głównie z tego, że wiele firm potrzebuje środków zewnętrznych na wkład własny do projektów bądź na bieżące finansowanie inwestycji. W takiej sytuacji ubiegają się w banku o promesę kredytową (na etapie aplikowania o środki) i/lub kredyt (na etapie realizacji inwestycji).

LITERATURA

- Filip P., Grzebyk M., Kaliszczak L., 2010, *Development of the small and medium enterprises in Poland in comparison with European Union member states*, Prace Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, seria Monografie i Opracowania nr 10, Rzeszów.
- Filip P., 2011, *Modern methods of financing small and medium enterprises*, Hradec Economic Days 2011, Economic Development and Management of Regions, University of Hradec Kralove.
- Fulara J., 2011, *Programy pomocowe dla mikro i małych firm [w:] Raport o sytuacji mikro i małych przedsiębiorstw w roku 2011*, Wyd. Bank Pekao SA, Warszawa.

- Grzebyk M., 2010, *Mikro i małe przedsiębiorstwa w gminie Lubaczów – uwarunkowania rozwoju*, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 585, Szczecin.
- Kawa M., 2004, *Miejsce spółdzielczości w rozwoju obszarów wiejskich [w:] Możliwości i bariery rozwoju działalności gospodarczej w obszarach wiejskich*, red. A. Czudec, G. Ślusarz, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Kołodko G.W., 2003, *Globalizacja a transformacja [w:] Globalizacja i rozwój*, Wyd. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania L. Koźmińskiego, Warszawa.
- Nesterowicz R., 2010, *Rynki finansowe i banki w dobie procesu globalizacji i kryzysu gospodarczego [w:] Korzyści i koszty wprowadzania euro przez Polskę w świetle doświadczeń Słowacji*, red. J. Kitowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Raport o sytuacji mikro i małych firm w roku 2011*, 2011, Wyd. Bank Pekao SA, Warszawa.
- Ślusarz G., 2009, *Podkarpacie w procesie przebudowy strukturalnej [w:] Możliwości i bariery rozwoju regionu*, red. A. Czudec, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.

Streszczenie

Mikro i małe firmy stanowią niezmiernie istotny element polskiej gospodarki. Jak podają statystyki GUS – w pierwszym półroczu 2011 roku tempo wzrostu gospodarczego wyniosło 4,3% i było zbliżone do odnotowanego w 2010 roku – 3,8% i relatywnie wysokie na tle innych krajów europejskich.

W przeprowadzonej analizie wyników ekonomicznych mikro i małych firm wyliczone indeksy wykazały wartości niższe niż neutralne 100, co oznacza pogarszającą się ich sytuację finansową. Również wyliczone średnie wartości indeksów za lata 2010 i 2011 potwierdzają ten stan, szczególnie w przypadku małych firm.

Pocieszający jest jednak fakt, że wiele mikro i małych firm rozwija się przy wykorzystaniu unijnych i krajowych programów pomocowych.

The Evaluation of Results of the Activities but Possibilities of the Support for Micro and of Smaller Companies in Poland

Summary

Micro and smaller companies constitute the crucial element of the Polish economy exquisitely. According to statistics GUS in the 2011 first half-year to the economic growth rate amounted to the 4.3% and was similar to the year made a note in 2010 of the – 3.8% and relatively high relating to other European countries.

Listed student record books showed lower than neutral values in conducted analysis of micro economic outturns and smaller companies 100 what is marking deteriorating their financial standing. Also enumerated mean of indices in years 2010 and are confirming this state 2011, particularly in case of smaller companies.

However a fact is comforting, that a lot of micro and smaller companies are being developed at using EU and domestic relief programmes.